

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Янішина Валентина Федорівна

**МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 028 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
магістерської роботи на здобуття кваліфікації магістра

Миколаїв – 2020

Магістерська робота є рукописом

Робота виконана в Інституті державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Науковий керівник: кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили **Акімова Тетяна Юріївна,**

Рецензент: доктор наук з державного управління, професор б.в.з. Палагнюк Юліана Вікторівна

Захист відбудеться 25 лютого 2020 р. о 10:00 годині на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-ша Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-ша Воєнна, 2, ауд. 10-304.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Актуальність роботи. Інноваційна складова є одним з основних засобів забезпечення конкурентоспроможності країни. Постійна необхідність оновлення, удосконалення технологій, виготовлення продукції потребує узгодженого механізму управління цими процесами, а особливо з боку держави. Інноваційний розвиток в Україні, у порівнянні з розвинутими країнами, не досяг належного рівня, не дивлячись на те, що країна має високий науково-технічний потенціал. В Україні накопичений величезний науково-інноваційний потенціал, показник втілення якого за останні роки знизився до критичного рівня, що стало загрозою національній безпеці. Регіональні програми, спеціалізовані центри, орієнтовані на конкурентоспроможність української економіки, не отримують достатньої підтримки з боку держави. Це обумовлено багатьма чинниками, але одним з головних є недосконалий механізм державного регулювання інноваційної діяльності.

Ухвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року», Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, Концепції науково-технічного та інноваційного розвитку України, Закону України «Про наукові парки» свідчить про нагальність реалізації інноваційної політики для гарантування національної безпеки та сталого розвитку країни.

Вивченню основ державного управління інноваційною діяльністю в Україні присвячені праці: О. Алимova, В. Бакуменка, Л. Безчасного, М. Гамана, Б. Данилишина, О. Дація, А. Дегтяра, М. Корецького, С. Попова, Л. Федулової та ін. Сучасні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності визначено в працях: Я. Базилюк, Я. Жаліло, О. Іваницької.

Механізми державно-приватного партнерства інноваційним розвитком аналізували: Ю. Бажал, Л. Мусіна, П. Губенко, В. Гусев та ін.

З урахуванням того, що в Україні механізми реалізації інноваційної політики, що існують, не є ефективними та результативними, виникає потреба в їх вивченні та виробленні нового підходу щодо впровадження механізмів реалізації державної інноваційної політики.

Мета дипломної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні та розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку регіонів України.

Досягнення цієї мети зумовило необхідність постановки та розв'язання комплексу **завдань дипломної роботи:**

- дослідити сутність та напрями механізмів реалізації державної інноваційної політики;
- проаналізувати зарубіжний досвід реалізації державної інноваційної політики;
- охарактеризувати інституціонально-правовий та організаційно-структурний механізм реалізації державної інноваційної політики;

– запропонувати напрями вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики.

Об’єкт дослідження – державна інноваційна політика.

Предмет дослідження – механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні в Україні.

Методи дослідження. Під час написання магістерської роботи були використані теоретичні **методи**, а саме: аналіз, синтез, узагальнення та дедукція. Зокрема, аналіз дозволяє виокремити та вивчити сутність та напрями механізмів реалізації державної інноваційної політики, інституціонально-правовий та організаційно-структурний механізм реалізації державної інноваційної політики. За допомогою синтезу встановлено логічні зв’язки між елементами з метою структурування магістерської роботи. Метод узагальнення сприяв виокремленню основних аспектів дослідження та їх чіткому висвітленню. Дедуктивний метод використано у логічно послідовному висвітленні розділів магістерської роботи.

Наукова новизна одержаних результатів. Магістерська робота є самостійною науковою працею в галузі державного управління, в якій отримано науково-обґрунтовані результати, що розкривають питання розвитку механізмів державного управління інноваційним розвитком, зокрема:

набули подальшого розвитку: систематизація напрямів державної інноваційної політики за її функціями; особливості впровадження механізмів державно-приватного партнерства інноваційним розвитком.

Практичне значення роботи полягає у тому, що матеріали роботи та отримані результати можуть бути використані для подальших досліджень у сфері розвитку вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики, можуть використовуватися при викладанні таких навчальних дисциплін, як «Публічне управління та адміністрування», окремих спецкурсів; для написання доповідей, наукових статей, а також при розробці посібників з метою вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики в сучасних умовах. Крім цього, матеріали роботи та її висновки можуть бути використані в практичній діяльності у сфері державного управління, зокрема в організації роботи місцевих органів виконавчої влади.

Апробація роботи. Основні положення, висновки і практичні рекомендації висвітлено у доповіді на науково-практичній конференції «Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС?» (м. Миколаїв, 02 грудня 2019 р.).

Публікації.

Янішина В.Ф. Інституційно-правовий механізм реалізації державної інноваційної політики // Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп., Миколаїв, 2 грудня 2019 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2019. – С. 205-208

Структура та обсяг магістерської роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг магістерської роботи – 76 сторінок комп’ютерного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження та здійснено огляд наукової літератури з відповідної тематики, визначено мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження; наведено та обґрунтовано методи дослідження, сформульовано наукову новизну, практичну значущість роботи, подано дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій по темі роботи, а також структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні засади механізмів реалізації державної інноваційної політики**» розглянуто сутність і основні напрями механізмів реалізації державної інноваційної політики та проаналізовано зарубіжний досвід реалізації державної інноваційної політики.

У роботі доведено, що формування і реалізація державної інноваційної політики зумовлена зростанням у економічній системі ролі інноваційних чинників щодо забезпечення добробуту країни, її розвитку і безпеки. А також, проаналізовані різні типи наукових та виробничих організацій, які залучені до розробки та впровадження інноваційного продукту.

Державна інноваційна політика розглянута як сукупність певних напрямів, форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності та на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів.

Доведено, що державна інноваційна політика має багатофункціональне призначення, що полягає, зокрема: за господарською функцією, за гуманітарною функцією, за економічною функцією, за пізнавальною функцією та за соціальною функцією.

Охарактеризовано різні типи наукових та виробничих організацій, що залучені до розробки та впровадження інноваційного продукту залучені а саме: виробничо-технологічні структури: технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні та інжинірингові фірми; об'єкти інформаційної системи: аналітичні і статистичні центри, інформаційні бази і мережі, система зв'язку, що застосовується; система освітніх установ, державні та комерційні організації по підготовці і перепідготовці кадрів, які формують інноваційний потенціал регіону та впливають на загальний рівень інноваційної культури; фінансові структури: позабюджетні, венчурні, страхові фонди, кредитно-гарантійні організації небанківського сектора, банки, фінансово-промислові групи, які мають за мету участь в інноваційній діяльності, підтримку науковців та виробників інноваційної продукції; система патентування, ліцензування і консалтингу з питань охорони, захисту, оцінки і використання інтелектуальної власності, оцінки комерціалізації наукових результатів; розвинута система сертифікації та стандартизації інноваційної продукції; засоби масової комунікації, які беруть участь у просуванні на ринок нової продукції, формуванні позитивного сприйняття інноваційної продукції та

інноваційної культури суспільства; підприємства внутрішньої та зовнішньої торгівлі, які приймають участь в комерціалізації інноваційного продукту.

Обґрунтовано, що інноваційна діяльність включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довготермінових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища.

Доведено, що державна інноваційна політика здійснюється за такими напрямками: сприяння зростанню інноваційної активності; орієнтація на пріоритетну підтримку інновацій, які складають основу сучасного технологічного процесу; узгодження державної інноваційної політики з ефективною конкуренцією в цій сфері; захист інтелектуальної власності та інтересів національного інноваційного підприємництва; сприяння регіональному, міжрегіональному і міжнародному співробітництву в інноваційній діяльності.

У роботі розглянуто основні цілі державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності в Україні, такі як: забезпечення довгострокового сталого розвитку держави, формування економіки знань в Україні, розвиток та ефективне використання інноваційного потенціалу, а також матеріальних і фінансових ресурсів, спрямованих на створення наукоємних технологій, товарів (робіт, послуг), випуск наукоємної, конкурентоспроможної продукції. А також, завдання інноваційної політики - розвиток інноваційного бізнес-середовища і накопичення інноваційного потенціалу економіки на підставі реалізації таких принципів, як ініціативність, прецизійність, інтерактивність, об'єктивізація

Виділено основні механізми реалізації державної інноваційної політики в Україні: прямі економічні механізми; непрямі економічні механізми; інституційно-правові; організаційно-структурні; мотиваційні механізми.

Інструменти інноваційної політики в практично всіх країнах світу різні. У роботі розглянуто інструменти інноваційної політики, які використовує ЄС та шляхи залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності. Серед них виділяють пряме державне фінансування, в першу чергу шляхом виділення грантів, кредитів, субсидій тощо; створення інфраструктури для інноваційної діяльності; податкові стимули, спеціальні схеми підтримки ризикового фінансування, надання державних гарантій.. Наприклад, в Португалії та Іспанії великий набір фіскальних стимулів використовується до всіх компаній незалежно від їх розміру, а в Великобританії — тільки для компаній малого та середнього бізнесу. У країнах з високим рівнем науково-технологічного розвитку (Швеція, Німеччина, Фінляндія) надають перевагу заходам прямої фінансової підтримки, що надає можливість державі визначати, які технології або який сектор економіки потрібно розвивати в першу чергу. У цілому для країн ЄС характерне трьох-рівневе формування інноваційної політики, що включає в себе регіональний, національний і наднаціональний компоненти.

Урядам країн належить пріоритет в області фундаментальних досліджень, підготовки кадрів, а регіони все більшою мірою проводять в життя політику поширення інновацій.

В інноваційній діяльності США роль державного регулювання значна, що виражається як в прямих, так і в непрямих заходах. На стику цих двох типів заходів велика увага приділяється розвитку державно-приватного партнерства, співпраці науково-дослідницьких організацій і бізнесу, а також міжнародного співробітництва в інноваційній діяльності. Науково-дослідні роботи в основному проводяться в університетах та фінансуються як державою, так і приватними інвесторами, які зацікавлені в результатах розробок. Для фінансування фундаментальних та прикладних робіт держава створює спеціальні програми фінансування: а) програма створення компаній інвестування малих підприємств (SBIC); б) програма трансферу технологій малих підприємств (STTR); в) програма інноваційних досліджень малих підприємств (SBIR).

У роботі розглянуто методи державної підтримки інноваційної діяльності, такі як: європейський, американський та японський підходи до активізації інноваційної діяльності.

У другому розділі **«Сучасний стан механізмів реалізації державної інноваційної політики України»** досліджено інституціонально-правовий механізм реалізації державної інноваційної політики та організаційно-структурний механізм реалізації державної інноваційної політики.

Визначені найсильніші сторони України з точки зору інноваційності, а саме: охоплення населення вищою освітою, патентна активність, інтенсивність науково-дослідних робіт, технологічні можливості промисловості. Але за останні роки ресурси та фактори, які можна конвертувати в позитивні соціально-економічні результати, в Україні майже вичерпані

Сучасна нормативно-правова база містить в собі закони, укази Президента, підзаконні акти, накази центральних органів виконавчої влади стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності.

Розглянуто основні види фінансової підтримки інноваційної діяльності, а саме: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України

Проаналізований сучасний стан державної інноваційної політики, зокрема доведено, що погіршилася переважна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність. За даними Державної служби статистики, у 2017 році порівняно з 2016 роком погіршилася переважна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність:

– кількість інноваційно-активних підприємств зменшилася з 834 до 759. За напрямками інноваційної діяльності підприємства найбільш активно займалися придбанням машин, обладнання та програмного забезпечення - 65,9 відсотка загальної кількості інноваційних підприємств;

– обсяг фінансування інноваційної діяльності зменшився до 9117,54 млн. гривень, або до 0,3 відсотка валового внутрішнього продукту. Основним джерелом залишаються власні кошти підприємств - 84,5 відсотка загального обсягу фінансування інновацій;

– частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції зменшилася до 0,7 відсотка.

Кількість впроваджених у 2017 році інноваційних видів продукції зменшилася на 42,3 відсотка порівняно з 2016 роком. Водночас зменшилася кількість впроваджених нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів на 42,5 відсотка. Кількість інноваційних видів продукції, які є новими для ринку, зменшилася на 51,2 відсотка. У 2017 році впроваджено 1831 новий технологічний процес, що в 1,9 раза менше ніж у 2016 році.

Кількість переданих нових технологій становила 61 одиницю у 2017 році та 118 одиниць у 2015 році, у тому числі за межі України було передано дві технології. Доведено, що для виправлення ситуації необхідно сприяти розвитку видів діяльності з високою наукоємністю, тобто перейти від низько-технологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної економіки, а державна політика має створювати сприятливі умови насамперед для розвитку виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і у решті світу.

Доведено, що для виправлення ситуації необхідно сприяти розвитку видів діяльності з високою наукоємністю, тобто перейти від низько-технологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної економіки, а державна політика має створювати сприятливі умови насамперед для розвитку виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і у решті світу.

Основні функції з реалізації державної інноваційної політики виконують органи державного управління та недержавні структури: Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, відомства та інші центральні органи управління, місцеві органи державної влади та управління, організації, установи та підприємства, що беруть участь у впровадженні інноваційної політики. Організаційними структурами, що реалізують інноваційну політику, є наукові та освітні установи, приватні (монополії) та державні підприємства, органи державної влади.

У третьому розділі **«Напрями вдосконалення механізмів реалізації інноваційної політики в Україні»** досліджено напрями вдосконалення державного управління інноваційним розвитком в Україні та запропоновані механізми державно-приватного партнерства інноваційним розвитком.

Доведено, що головною ідеєю державної інноваційної політики є створення умов для активізації взаємодії влади, бізнесу та науки для інтенсивного економічного розвитку регіонів та країни в цілому.

Доведено, що місія влади полягає у забезпеченні структурної перебудови виробництв на передовій технологічній базі, створенні нових виробничих потужностей, орієнтованих на посилення конкурентних переваг економіки регіонів, а також оптимальному поєднанні інтересів держави та регіону на

основі найповнішого використання економічного, інвестиційного, інноваційного та ресурсного потенціалу регіонів.

Визначено, що розроблювана на рівні держави стратегія інноваційного розвитку має бути реалізована за такими напрямками, як: підтримка великих конкурентоспроможних інноваційних об'єднань; підтримка малих за розміром й охопленням суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом і реалізацією інноваційної продукції, рівень конкурентоспроможності яких не дає їм змоги самостійно досягати поставлених стратегічних орієнтирів розвитку, серед яких підвищення показників соціально-економічної ефективності інноваційної діяльності; підтримка як соціальних інноваційних проектів, програм, так і організацій, які займаються виробництвом і реалізацією соціальних інновацій; підтримка пріоритетних інноваційних програм, проектів, суб'єктів господарювання, їх комплексів.

Враховуючи досвід розвинених країн, розглянутий у першому розділі, виділено прямі та непрямі методи стимулювання інноваційної сфери в Україні. До прямих методів віднесено: бюджетне фінансування чи надання кредитів на пільгових умовах підприємствам і організаціям, що здійснюють наукові розробки та готують кваліфіковані кадри; безоплатна передача або надання на пільгових умовах державного майна та земельних ділянок для організації інноваційних підприємств; створення наукової та обслуговуючої інфраструктури у регіонах, де концентрується науково-дослідна діяльність; реалізація цільових програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності бізнесу; державні замовлення, переважно у формі контрактів на проведення науково-дослідні роботи, які забезпечують початковий попит на нововведення, а потім широко застосовуються в економіці країни; створення науково-технічних зон із спеціальним режимом інноваційно-інвестиційної діяльності. Серед непрямих методів найбільш пріоритетними є: податкові пільги на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу; різноманітні пільги для суб'єктів економічної діяльності, які спеціалізуються на науково-технічних напрямках; законодавчі норми, які стимулюють науково дослідну активність.

Обґрунтована необхідність створення системи моніторингу. Безперервний моніторинг інноваційної діяльності є необхідною умовою ефективного використання обмежених ресурсів національної економіки; дасть змогу також отримати оперативну інформацію про проблеми, які виникають у процесі реалізації інноваційних програм; забезпечить зворотний зв'язок між органами державної влади і місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які виступають споживачами інноваційної продукції. Створення системи моніторингу дасть змогу визначити: кількість інноваційних проектів, у тому числі фінансованих за кошти державного бюджету; обсяг коштів державного та місцевих бюджетів, що використовуються для реалізації інноваційних проектів; обсяг позабюджетного фінансування інноваційних проектів, у тому числі в галузевому та регіональних розрізах; перелік суб'єктів господарювання всіх форм власності, які виступають як найбільш активні учасники процесу виробництва та впровадження інновацій; обсяг фінансових

ресурсів, потрібних окремим суб'єктам господарювання різних галузей економіки з метою реалізації перспективних інноваційних проектів.

Також, для успішної реалізації комплексу стратегічно орієнтованих інноваційних заходів необхідно:

забезпечити високий рівень підготовки кадрів;

формувати міжрегіональний інноваційний ринк (створення центрів високих технологій на основі великих наукових організацій, реструктуризація частини науково-дослідних та проектних інститутів в інжинірингові фірми з комерційною інфраструктурою);

розвивати інноваційну інфраструктуру та національний венчурний капітал - системи венчурного інвестування, позабюджетного фінансування високо-ризикових проектів;

створення системи заходів популяризації інноваційної діяльності серед населення, пошуку нових форм залучення талановитої молоді до вирішення регіональних програм.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснена розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики.

1. Досліджено сутність та напрями механізмів реалізації державної інноваційної політики.

У роботі інновації розглянуто як об'єкт (певний інноваційний продукт, що може бути представлений у вигляді товару, послуги, технології, методу, та отриманий в результаті здійснення інноваційного процесу) і як процес (сукупність дій щодо дослідження, проектування, розроблення, організації виробництва, комерціалізації і поширення нових виробів, технологій, принципів замість існуючих). Державна інноваційна політика розглянута як сукупність певних напрямів, форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності та на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів. Доведено, що державна інноваційна політика має багатофункціональне призначення, що полягає, зокрема: за господарською функцією, за гуманітарною функцією, за економічною функцією, за пізнавальною функцією та за соціальною функцією.

Обґрунтовано, що інноваційна діяльність включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довготермінових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища. Доведено, що державна інноваційна політика здійснюється за такими напрямками: сприяння зростанню інноваційної активності; орієнтація на пріоритетну

підтримку інновацій, які складають основу сучасного технологічного процесу; узгодження державної інноваційної політики з ефективною конкуренцією в цій сфері; захист інтелектуальної власності та інтересів національного інноваційного підприємництва; сприяння регіональному, міжрегіональному і міжнародному співробітництву в інноваційній діяльності. У роботі розглянуто основні цілі державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності в Україні, такі як: забезпечення довгострокового сталого розвитку держави, формування економіки знань в Україні, розвиток та ефективне використання інноваційного потенціалу, а також матеріальних і фінансових ресурсів, спрямованих на створення наукоємних технологій, товарів (робіт, послуг), випуск наукомісткої, конкурентоспроможної продукції. А також, завдання інноваційної політики - розвиток інноваційного бізнес-середовища і накопичення інноваційного потенціалу економіки на підставі реалізації таких принципів, як ініціативність, прецизійність, інтерактивність, об'єктивізація

Виділено основні механізми реалізації державної інноваційної політики в Україні: прямі економічні механізми; непрямі економічні механізми; інституційно-правові; організаційно-структурні; мотиваційні механізми.

Запропоновано, обираючи для реалізації інноваційної політики систему механізмів, враховувати сучасний стан інноваційної діяльності, потенціал та обрану органами державної влади модель розвитку інноваційної галузі та визначити бажану модель інноваційного розвитку.

2. Проаналізовано зарубіжний досвід реалізації державної інноваційної політики.

Доведено, що інструменти інноваційної політики в практично всіх країнах світу різні. У роботі розглянуто інструменти інноваційної політики, які використовує ЄС та шляхи залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності. Серед них виділяють пряме державне фінансування, в першу чергу шляхом виділення грантів, кредитів, субсидій тощо; створення інфраструктури для інноваційної діяльності; податкові стимули, спеціальні схеми підтримки ризикового фінансування, надання державних гарантій.. Наприклад, в Португалії та Іспанії великий набір фіскальних стимулів використовується до всіх компаній незалежно від їх розміру, а в Великобританії — тільки для компаній малого та середнього бізнесу. У країнах з високим рівнем науково-технологічного розвитку (Швеція, Німеччина, Фінляндія) надають перевагу заходам прямої фінансової підтримки, що надає можливість державі визначати, які технології або який сектор економіки потрібно розвивати в першу чергу. У цілому для країн ЄС характерне трьохрівневе формування інноваційної політики, що включає в себе регіональний, національний і наднаціональний компоненти. Урядам країн належить пріоритет в області фундаментальних досліджень, підготовки кадрів, а регіони все більшою мірою проводять в життя політику поширення інновацій. В інноваційній діяльності США роль державного регулювання значна, що виражається як в прямих, так і в непрямих заходах. На стику цих двох типів заходів велика увага приділяється розвитку державно-приватного партнерства, співпраці науково-дослідницьких організацій і бізнесу, а також міжнародного співробітництва в інноваційній

діяльності. Науково-дослідні роботи в основному проводяться в університетах та фінансуються як державою, так і приватними інвесторами, які зацікавлені в результатах розробок. Для фінансування фундаментальних та прикладних робіт держава створює спеціальні програми фінансування: а) програма створення компаній інвестування малих підприємств (SBIC); б) програма трансферу технологій малих підприємств (STTR); в) програма інноваційних досліджень малих підприємств (SBIR).

У роботі розглянуто методи державної підтримки інноваційної діяльності, такі як: європейський, американський та японський підходи до активізації інноваційної діяльності.

3. Охарактеризовано інституціонально-правовий та організаційно-структурний механізм реалізації державної інноваційної політики.

Доведено, що формування ефективних механізмів реалізації інноваційної політики в Україні необхідно провести в контексті аналізу сучасного стану і тенденцій інноваційного розвитку України.

Визначені найсильніші сторони України з точки зору інноваційності, а саме: охоплення населення вищою освітою, патентна активність, інтенсивність науково-дослідних робіт, технологічні можливості промисловості. Але за останні роки ресурси та фактори, які можна конвертувати в позитивні соціально-економічні результати, в Україні майже вичерпані. Сучасна нормативно-правова база містить в собі закони, укази Президента, підзаконні акти, накази центральних органів виконавчої влади стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності. Розглянуто основні види фінансової підтримки інноваційної діяльності. Проаналізовано сучасний стан державної інноваційної політики, зокрема доведено, що погіршилася переважна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність. Доведено, що для виправлення ситуації необхідно сприяти розвитку видів діяльності з високою наукоємністю, тобто перейти від низько-технологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної економіки, а державна політика має створювати сприятливі умови насамперед для розвитку виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і у решті світу. Основні функції з реалізації державної інноваційної політики виконують органи державного управління та недержавні структури: Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, відомства та інші центральні органи управління, місцеві органи державної влади та управління, організації, установи та підприємства, що беруть участь у впровадженні інноваційної політики. Організаційними структурами, що реалізують інноваційну політику, є наукові та освітні установи, приватні (монополії) та державні підприємства, органи державної влади.

4. Запропоновано напрями вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики.

Доведено, що головною ідеєю державної інноваційної політики є створення умов для активізації взаємодії влади, бізнесу та науки для інтенсивного економічного розвитку регіонів та країни в цілому.

Місія влади полягає у забезпеченні структурної перебудови виробництв на передовій технологічній базі, створенні нових виробничих потужностей, орієнтованих на посилення конкурентних переваг економіки регіонів, а також оптимальному поєднанні інтересів держави та регіону на основі найповнішого використання економічного, інвестиційного, інноваційного та ресурсного потенціалу регіонів. Враховуючи досвід розвинених країн, розглянутий у першому розділі, виділено *прямі* та *непрямі* методи стимулювання інноваційної сфери в Україні. Доведено, що розв'язати проблеми в сфері державного управління інноваційною діяльністю можливо шляхом здійснення заходів по вдосконаленню нормативно-правової бази сприятливої для суб'єктів, що провадять інноваційну діяльність та розвитку інноваційної інфраструктури, зокрема, розширення зв'язків вітчизняних науковців і винахідників з іноземними підприємствами.

Обґрунтована необхідність створення системи моніторингу. Безперервний моніторинг інноваційної діяльності є необхідною умовою ефективного використання обмежених ресурсів національної економіки; дасть змогу також отримати оперативну інформацію про проблеми, які виникають у процесі реалізації інноваційних програм; забезпечить зворотний зв'язок між органами державної влади і місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які виступають споживачами інноваційної продукції.

Також, для успішної реалізації комплексу стратегічно орієнтованих інноваційних заходів необхідно забезпечити високий рівень підготовки кадрів.

Запропоновано, в рамках державно-приватного партнерства важливе формування міжрегіонального інноваційного ринку (створення центрів високих технологій на основі великих наукових організацій, реструктуризація частини науково-дослідних та проектних інститутів в інжинірингові фірми з комерційною інфраструктурою). Запропоновано розвивати інформаційну складову інноваційної діяльності, у відповідний стан привести бази даних, що використовуються винахідниками, вкрай необхідний також новий рівень організації та фінансової підтримки патентної діяльності. Одним з головних напрямів інноваційної політики є створення системи заходів популяризації інноваційної діяльності серед населення, пошуку нових форм залучення талановитої молоді до вирішення регіональних проблем.

Основні положення роботи представлено в таких публікаціях:

Янішина В.Ф. Інституційно-правовий механізм реалізації державної інноваційної політики // Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп., Миколаїв, 2 грудня 2019 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2019. – С. 205-208

АНОТАЦІЯ

Янішина В.Ф. Механізми реалізації державної інноваційної політики в Україні. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 028 публічне управління та адміністрування. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена дослідженню теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики в Україні.

У процесі дослідження було здійснено аналіз основних понять, напрямів та суб'єктів реалізації державної інноваційної політики в Україні. Досліджено зарубіжний досвід реалізації державної інноваційної політики. Визначено, що саме державна інноваційна політика різних рівнів формує стратегічні напрями, форми та механізми інноваційної діяльності в країні.

Розглянуто інституціонально-правовий та організаційно-структурний механізм реалізації державної інноваційної політики. Основні функції з реалізації державної інноваційної політики виконують органи державного управління та недержавні структури. Організаційними структурами, що реалізують інноваційну політику, є наукові та освітні установи, приватні (монополії) та державні підприємства, органи державної влади.

Розглянуто основні напрями удосконалення вдосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики. Місія влади полягає у забезпеченні структурної перебудови виробництв на передовій технологічній базі, створенні нових виробничих потужностей, орієнтованих на посилення конкурентних переваг економіки регіонів, а також оптимальному поєднанні інтересів держави та регіону на основі найповнішого використання економічного, інвестиційного, інноваційного та ресурсного потенціалу регіонів.

Ключові слова: державне управління, інновації, державна інноваційна політика.

SUMMARY

Yanishina V.F. Mechanisms of implementation of the state innovation policy in Ukraine. - Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019

The master's thesis is devoted to the study of theoretical provisions and practical recommendations for improving the mechanisms of implementation of state innovation policy in Ukraine.

In the course of the research, the basic concepts, directions and subjects of the state innovation policy implementation in Ukraine were analyzed. The foreign experience of implementing the state innovation policy is investigated. It is determined that it is the state innovation policy of different levels that shapes the strategic directions, forms and mechanisms of innovation activity in the country.

Institutional-legal and organizational-structural mechanism of realization of the state innovation policy is considered. The main functions for the implementation of the state innovation policy are performed by public authorities and non-governmental structures. Organizational structures that implement innovation policy are scientific and educational institutions, private (monopolies) and state-owned enterprises, public authorities.

The main directions of improvement of mechanisms of realization of the state innovation policy are considered. The mission of the authorities is to provide structural restructuring of production facilities on an advanced technological basis, to create new production facilities oriented to enhancing the competitive advantages of the regional economy, as well as to optimally combine the interests of the state and the region based on the fullest use of economic, investment, innovation and resource resources.

Keywords: public administration, innovations, state innovation policy.